

Tři témata k výběru pro reflexi ve skupinách na Kněžském dni 23. 5. 2023

Níže jsou prezentována tři témata, do kterých jsme se souhlasem vikářů rozdělili všechny návrhy z vikariátů. K tématům jsou připojeny souhrny založené na dalších návrzích a komentářích z vikariátů. Tato témata během tiché modlitby v kostele promeditujte a vyberte si jedno z nich, které je podle vás pro diecézi nejdůležitější či je vám nejbližší. Pro toto téma pak na začátku prvního rozhovoru ve skupině, do které budete rozlosováni, hlasujte. Ve své skupině se pak po celé dopoledne budete věnovat tématu, které v ní získá nejvíce hlasů.

Zkratky: PM – vikariát Plzeň město, PJKT – vikariát Plzeň jih a Klatovy, DO – vikariát Domažlice, PSRO – vikariát Plzeň sever a Rokycany, TC – vikariát Tachov, KV – vikariát Karlovy Vary, CHSO – vikariát Cheb a Sokolov

I. Jak v diecézi hlásat evangelium v měnící se společnosti? aneb PASTORAČNÍ VIZE

Ve čtyřech vikariátech je za velkou výzvu pro diecézi v nejbližších letech považována otázka, jak radikálně žít, hlásat a sloužit evangeliu v radikálně se měnících podmínkách dnešní společnosti a kultury: jak nalézt původní identitu církve hlásající evangelium, modlíci se a žijící ve společenství (PM), jak oslovit nevěřící a vést s nimi dialog v sekularizovaném prostředí (PM), jak získat lidi dobré vůle ke spolupráci (PM), jak nebýt zatíženi spoustou organizačních záležitostí a být „tváří Ducha pro svět“ (PM), jak se posunout za hranice farnosti tím, že najdeme společný spirituální základ se všemi lidmi v jeho síle sloužíme všem (CHSO), a to především skrze sílu vztahu, oběti a sdílení (PSRO), jak vytvářet silná a živá společenství uprostřed diaspory vnášející naději do širší společnosti se zaměřením na pastorační osamělých, vyloučených a chudých a s vnímavostí k lidským problémům (PSRO), jak najít nový smysl sakrálních prostorů pro širší společnost (PSRO), jak hledat nové cesty pastorační mládeže a dětí a udržitelně rozvíjet také pastorační rodiny (PSRO, KV), či jak plodně připravovat ke svátostem lidi, kteří nemají dostatek času či nejsou schopni se zavázat (KV, DO). Z jednoho vikariátu pak v této souvislosti zaznělo silné volání po novém objevení silné sdílené pastorační vize diecéze, která by nás vytáhla z usnutí na vavřínech a ze zahlcenosti starostí o navrácení majetku a vrátila radost z kněžské služby, vnímavost pro bohatství venkova a smysl pro rodinu (KTPJ).

II. Jak v diecézi hlásat evangelium s tenčícími se kapacitami? aneb PERSONÁLNÍ REALITA

Ve všech vikariátech je jako velký problém vnímán ubývajícím počtem kněží v pastorační, což je navíc v některých vikariátech (TC, CHSO, PSRO) spojené i s vědomým zmenšujícím se počtem praktikujících věřících, vylidňování farností a s tím souvisejícím nedostatkem spolupracovníků v pastorační. Některé vikariáty v této souvislosti doporučují prohloubit pastorační povolání a péči o křesťanské rodiny (DO, KTPJ), vytvářet společenství kněží (DO), připravit koncepci péče o stárnoucí kněze (KV), stanovit kritéria pro nakládání se zbytkem sil (CHSO), změnit model pastorační s důrazem na spolupráci, synodalitu, přebírání zodpovědnosti, nové pastorační role, nové způsoby slavení neděle (PSRO), vyjasnit roli územních a personálních farností (KV), rozvinout pastorační týmy – kněz, lektor, akolyta, katechista, ekonom – včetně placených rolí (PM), stanovit místa v diecézi, která jsou k posílení a která k opuštění (PM), či posílit pravomoci farních a diecézních grémií (PM).

III. Jakou podporu potřebujeme k hlásání evangelia? aneb PODPORA PASTORACE

Ve třech vikariátech (v jednom z nich opakovaně ve dvou bodech) pak zaznělo volání po prohloubení či zkvalitnění podpory farní pastorační ze strany diecézního vedení a biskupství. Z jednoho vikariátu (KTPJ) zaznělo volání po prohloubení „otcovského“ a „duhovního“ rozměru vedení diecéze (oproti přístupu „manažerskému“), který by vedl kněze a věřící k modlitbě, adoraci a četbě Písma a poskytovalo jim „duhovní vedení“ (s malou zmínkou o stylu vedení i v PSRO). Stejný vikariát (KTPJ) pak také vnímá „centralizaci a institucionalizaci“ různých pastoračních aktivit v diecézi (přípravy na manželství, katechumenát, místa svateb, vzdělávání kněží, ekonomik apod.) jako „projev systematické nedůvěry vůči kněžím“. Z tohoto i z dalších vikariátů (KTPJ, KV, PSRO) pak zaznělo volání po odbřemenění kněží od zátěže administrativy a údržby kostelů, aby kněží mohli vykonávat jim vlastní pastýřskou službu ne v přetíženosti, ale s radostí z Boha. S tím pak také souvisí volání z dalšího vikariátu (TC) po spravedlivějším přerozdělování financí ze Solidárního fondu.

Souhrn prezentace z 8 diskusních skupin

Téma I: Jak v diecézi hlásat evangelium v měnící se společnosti? aneb PASTORAČNÍ VIZE

Skupina č. 3 (Winiarski, Gebala)

1. Největším motorem pastoračního úspěchu je prožití své vlastní slabosti.
2. Důležitost identity a charismatu (uvědomění si vlastních charizmat, kým jsem)
3. Jsme zde pro lidi (sdílení s nimi radosti, starosti, bohatství v rozmanitosti...)
 - Pamatovat na to, že Pán Bůh tady byl přede mnou a bude po mně a že vše je jeho darem.

Skupina č. 4 (Vojtíšek, Košlab)

1. Mít vnitřní pevnost (poctivost, věrnost) ve víře a vnitřním životě (nás kněží) a vést k pevnosti ve víře ty, ke kterým jsme posláni (využívat prostředky duchovního života a vzdělávání v duchovní oblasti jako katecheze, duchovní obnovy, rekolekce apod.)
2. Kontakt s okolním světem (s představiteli měst, obcí, spolků, veřejných institucí na území farnosti), naslouchat, žehnat, být otevření
3. Charita – nejen přímá pomoc lidem v nouzi, ale také pomoc s nasměrováním na ty, kteří jim mohou odborně pomoci a se zprostředkováním pomoci (jako např. „milostivé léto“)

Skupina č. 7 (Dedek, Větrovec)

- Zkušenost s výchovou vlastních dětí, zjistit jejich sklony a rozvinout je ve prospěch věcí víry, podobně i ve farnostech a společenstvích.
 - Měli bychom demaskovat předsudky proti církvi a usilovat o růst v nesentimentální lásce, žitá praxe nemá protiargument.
1. Zaměřit se na duchovní doprovázení (jak pro praktikující katolíky, tak napříč občanskou společností) a formaci ke schopnosti tohoto doprovázení (např. nabídnout vzdělávací seminář či semináře pro duchovní průvodce, duchovní doprovázení jako téma kněžského dne, na toto téma zaměřit nějakou formu celoživotního vzdělávání)
 2. Vytipovat živá centra v diecézi a tam soustředit úsilí o život a obnovu (s ohledem na perspektivu a věkovou strukturu kléru a laiků)
 3. Podporovat společenství laiků („nápadník“ – sdílení dobrých nápadů a dobré praxe z farností, kde to funguje; vzdělávání laiků formou „školy“ či jiné formace obdarovaných laiků k vedení a iniciování života ve společenství) a v souvislosti s tím podpořit vytváření kvalitních materiálů pro sdělovací prostředky, které by věrohodně, srozumitelně a poutavě předávaly hodnoty víry – věrouka, náboženství, Písmo – v dialogu se současnou vědou

Skupina č. 8 (Plavec, Bergman)

1. Praktikující vést k co největší blízkosti s Ježíšem, využít ovoce Ducha svatého (láska, radost, pokoj...) a hledat příležitosti k setkání se s nepraktikujícími (setkání, pohoštění, pohřeb...). Často na rozhovor čekají, nejsou úplně nevěřící. Jít tak, kam nás ti lidé pustí, důvěra se buduje dlouhodobě, vynalézavost lásky. Církev, která jde do rizika.
2. Ochota přibírat si spolupracovníky – nejen věřící. Budovat sounáležitost mezi lidmi i mezi kněžími. Myšlenka občasného zástupu.
3. Mít čas pro lidi, abychom jim ho mohli dát.

Téma II: Jak v diecézi hlásat evangelium s tenčími se kapacitami? aneb PERSONÁLNÍ REALITA

Skupina č. 1 (Hric, Kowalik)

- Chybí jasná pastorační vize, teprve na jejím základě se můžeme bavit o řešení personálií.
 - Prohlubovat duchovní život a sloužit tam, kde jsou lidé (města, střediskové obce, větší farnosti)
 - Vnímat klerikalismus kněží, z něho plynoucí uzavřenost a zdání, že je kněží málo (versus být s lidmi)
1. Podporovat prohlubování duchovního života kněží a hledat obdarování pro službu u druhých
 2. Respektovat demografii, pojmenovávat centra, nebát se opustit místa, kde to již nežije
 3. Být pastýřem jako jeden z lidí – zvát lidi k tomu, aby měli na liturgii spoluúčast

Skupina č. 6 (Stępień, Rakovský)

1. Vytvořit systém služeb a pastoračních týmů ve farnostech (se službami jako jsou lektor, akolyta, katechista, referent pro diakonii)

2. Ustanovit kněze jako biskupského vikáře pro pastorační na plný úvazek (s úkolem podpory těchto služeb a týmů ve farnostech, přípravy materiálů, organizace kurzů, utváření a doprovázení pastoračních týmů, doprovázení pro vedení bohoslužeb)
3. Ustanovit technicko-ekonomické administrátory farnosti (či více farností) jako placenou službu
 - Z biskupství by bylo třeba metodické pomoci s utvořením vhodných struktur a praktická pomoc s výběrem spolupracujících osob ve farnostech.

Skupina č. 2 (Bauchner, Urban)

- Personální situace v diecézi je nerozlučně propojena s diecézními (pastoračními) strukturami.
 - Strukturální proměna je často velmi těžko proveditelná, protože osoby (osoby, jednotlivci) od nynějšího stavu struktur odvozují i svoji identitu. Nutná proměna tudíž souvisí od procesu vedoucímu ke zdravému prožívání vlastní identity (osvobození od rolí a struktur). Probíhá základní změna paradigmatu – změna v pochopení identity našich rolí
 - Proces proměny bude muset zohlednit komunity (farnosti) které jsou vázány na **území**, a komunity, které budou raději volit **centra** bez územního principu.
 - Z toho vyplývá potřeba diskuze o tom, (1) kde vzít dostatečný počet duchovních otců (či matek) pro oba modely a (2) jak tvořit pastorační týmy.
1. Doprovázet proces proměny (logické domyšlení témat probíraných ve skupině, i když to ve skupině takhle explicitně nezaznělo)
 2. Definovat identitu a roli katechistů (to ve skupince zaznělo hodně silně)

Skupina č. 5 (Gierga, Pavlíček)

1. Volba pastoračního modelu pro diecézi:
 - důraz na rozvoj větších živých center ve městech (+ dojíždění)
 - důraz na podporu místních společenství i na venkově (služba a formace laiků)
 - prostor pro tradiční ritus
2. Rozvíjení pozitivního obrazu kněžství a povolání ke kněžství
3. Vzdělávání a formace laiků (podpora ke spoluzodpovědnosti)

Následná reflexe a reakce biskupa Tomáše:

- Zajímavé, že si nikdo si nevybral 3. téma (Jakou podporu potřebujeme k hlásání evangelia).
- Vnímám jsem zde většinou opakování základních duchovních či pastoračních důrazů, které máme dělat – problémem ale je, jak je prakticky realizovat (víme kudy, ale nevíme jak).
- Hledání duchovní či pastorační podpory kněží je velmi obtížné, aby to „vzali“ všichni, u dosavadních pokusů to bylo využíváno vždy jen velmi malou skupinkou kněží (spirituál kněží, tutoři, supervize).
- K připomínce, že v diecézi chybí pastorační vize – vždyť zde ale existuje pastorační vize diecéze „tantum quantum“ s pěti pilíři – je tedy otázka, jestli je aktuální.
- Základní otázka: Jak v rámci katolické církve přerozdělit zodpovědnost a kompetence (katechista, techničtí administrátoři apod.)
 - katechisté (počáteční reflexe a zkušenosti, náročné diskuze na právní komisi ČBK o otázce možnosti svěřovat pastorační vedení farností nesvěceným spolupracovníkům)
 - synodální proces (objevování, pokračování, učení se, zakořeňování do života církve)
 - personální realita (za 10 let z diecézních duchovních nás bude „polovina“ – a co s tím; nyní je nás 86 kněží, z toho jen 46 inkardinovaných, ostatní řeholí nebo na smlouvu)
- Diskuse o centrech versus zachování místních společenství – velké téma pro hledání, kudy dál.
- Mezi biskupy v ČBK jsme dnes v situaci, že se víceméně všichni shodneme, že se něco musí změnit, ale vůbec není shoda na tom, co a jak se má změnit (návrhy změn jsou často protichůdné).

Doplnění z pléna, volná diskuse a písemné podněty:

- Důležitost vzájemné spolupráce a sounáležitosti mezi kněžími – prohloubení, obohacení...
- Potřeba církev otevřít opravdu všem...
- Formace a doprovázení nejen ke službě, ale také k vedení druhých (kvalita, systematičnost) ...

- Bylo by zajímavé se inspirovat jinde v zahraničí – to, co si prožije Plzeň za 10 let, si možná jinde již prožili (viz např. Francie).
- Duchovní doprovázení jako jedna z významných nabídek církve – i ven mimo církev – formace jednak duchovních ke kompetenci doprovázení, ale i formace laiků k doprovázení dalších.
- Biskup: Doprovázení je výzvou k hlubokému zakořenění v Kristu, ale často to je na hony daleko od tradičních představ duchovního života (což může být velmi obtížné v přijetí této služby).
- Pokud se má budovat ve farnosti širší pastorační tým včetně přesunů v oblasti úkolů, kompetencí apod., tak to nevznikne samo, pastýř musí „lovit“, motivovat, zvát, povolávat do týmu, pověřovat – svěřovat úkoly, ale též pak se zajímat, jak to probíhá (tedy tvorba, ale i péče o tým) a též připravenost unést, že to druhý bude dělat jinak, než bych to dělal já...
- Všimnout si, že Covid nás „naučil“ i novým možností – že např. modlitební setkání mohou být i online, že lze využívat takových výzev jako je Postní seminář ke svobodě, kdy relativně s ne velkým vkladem lidské pastorační péče se „opečuje“ (v modlitbě povzbudí) desítky lidí...
- V našem kroužku se mluvilo o „změně paradigmatu“. Shodli jsme se, že paradigma se již mění, ale v našich řadách chybí reflexe, v čem všem a jak, ale nebyl čas a prostor vše prodiskutovat a pomoci si k porozumění. Možná by nebylo od věci na příští kněžský den přizvat někoho, kdo umí slovo paradigma nejen vysvětlit, ale změnu, jež je obsahem slova, ukázat i na současné době a vysvětlit, nakolik a jak se to týká církve.
- Pokud se týče formy, která dnes byla pro kněžský den zvolena, pak jednou ročně by to jistě nebylo od věci, ale přimlouval bych se jen za jedno, maximálně dvě témata, která by spolu vnitřně souvisela a byla předem vysvětlena. Ovšem je třeba je připravit také tak, aby to nevznívalo jako nějaké kněžské referendum. :-)
- Pokud má kněz větší farnost a koná všechny povinnosti a přípravy, je poměrně vytížený; pak obtížně hledá další kapacitu k úvahám o nových věcech.
- Měli bychom si přiznat, že nemáme klasické farnosti, měli bychom naslouchat vanutí Božího Ducha a navázat osobní vztahy vedení lidí s vědomím, že je přivedl Pán.
- Pracuji v územně velké farnosti s mnoha nároky a s menším počtem rozptýlených věřících. Jako podstatné pro život z víry vnímám ohníčky či světla Boží lásky, živého zájmu, doporučuji právě jich využít k aktivizaci ostatních.
- Kněz musí umět naslouchat a vnímat vlastní prostředí, ne zaslepeně aplikovat, čemu se kdysi v jiných poměrech naučil, ale přizpůsobit se poměrům, do nichž aplikuje Kristovu pravdu.
- podstatné je vnímat osoby a realitu, ve které žijí, ne si „řešit“ svoje koncepce nebo dokonce se jednostranně zaměřit na finanční dary apod.

Zpětná vazba po kněžském dni:

- Za naši skupinku jsem měl pocit, že účastníci byli do tématu vtaženi a vyjadřovali skutečně svoje názory. Trošku slabší to bylo se vzájemným nasloucháním či s pochopením toho, že ve druhém kole máme mluvit o tom co říkali druzí. (Někteří znovu rozvíjeli svoje teze).
- Myslím, ze zkušenosti ze skupinky, že by to nemusel být poslední kněžský den pojatý tímto stylem.
- Většina kněží našeho vikariátu preferuje na kněžských dnech spíše formu přednášek, forma diskusí a prací ve skupinkách byla dobrá, ale tak jen jednou za čas.
- Názory na formu posledního kněžského dne: ano, ale tak 1x 3 roky; moc se tento den líbil, neřešilo se tolik administrativy; ano, dobré, ale stačí jedenkrát ročně určitě; dobré, ale vnímal jsem jako dotaz biskupa k presbyteriu na tíživou personální situaci, je pěkné, když se biskup ptá na názor kněží. Líbilo se mi to, 1 – 2x ročně. Je dobré slyšet i názory spolubratří slyšet.